

Učni načrt

TEČAJ SLOVENŠČINE ZA DIJAKE TUJCE

(70 ur)

UČNI NAČRT

TEČAJ SLOVENŠČINE ZA DIJAKE TUJCE (70 ur)

Avtorji:

Mihaela Knez, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenistiko, Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik

Matej Klemen, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenistiko, Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik

Katja Kralj, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenistiko, Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik

Damjana Kern, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenistiko, Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik

Recenzenti:

dr. **Ina Ferbežar**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenistiko, Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik

dr. **Nataša Pirih Svetina**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenistiko, Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik

mag. **Katja Dragar**, Zavod sv. Stanislava, Škofijska klasična gimnazija, Ljubljana

Učni načrt je nastal v okviru projekta Evropskega socialnega sklada EU in Ministrstva za šolstvo in šport RS *Uspešno vključevanje otrok, učencev in dijakov migrantov v vzgojo in izobraževanje*, ki ga izvaja Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Izdala: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo

Za ministrstvo: dr. Igor Lukšič

Za zavod: mag. Gregor Mohorčič

Uredila: Lektor'ca

Jezikovni pregled: Lektor'ca

Ljubljana, 2010

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.091.214:811.163.6(0.034.2)

UČNI načrt. Tečaj slovenščine za dijake in tujce
[Elektronski vir] : (70 ur) / avtorji Mihaela Knez ... [et al.]. -
Ljubljana : Ministrstvo za šolstvo in šport : Zavod RS za šolstvo,
2010

Način dostopa (URL): [http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2010/
programi/gimnazija/UN_slovenscina_dijaki-tujci.pdf](http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2010/programi/gimnazija/UN_slovenscina_dijaki-tujci.pdf)

ISBN 978-961-234-948-6 (Zavod RS za šolstvo)
1. Knez, Mihaela, 1972-

Sprejeto na 133. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 17. 6. 2010.

KAZALO

1 OPREDELITEV TEČAJA.....	5
2 SPLOŠNI CILJI IN KOMPETENCE.....	8
3 CILJI IN VSEBINE	10
3.1 Identiteta in družina	12
3.2 Šola in izobraževanje.....	14
3.3 Vsakdan	18
3.4 Prosti čas.....	20
3.5 Dom	22
3.6 Mesto	24
3.7 Naravno okolje	26
3.8 Zdravje in higiena.....	28
3.9 Družbene konvencije in oblikovanje diskurza	30
3.10 Slovnični vzorci.....	33
4 MEDPREDMETNO POVEZOVANJE – STROKOVNI JEZIK.....	37
5 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	38
6 PREVERJANJE ZNANJA.....	44
7 LITERATURA	48

1 OPREDELITEV TEČAJA

Izvajanje tečaja slovenščine za dijake¹ tujce na srednješolski stopnji izobraževanja pomeni uresničevanje evropskih smernic in slovenskih pravnih podlag ter prizadevanje, da bi dijakom tujcem omogočili lažje in hitrejše vključevanje v šolski sistem in v slovensko družbo ter doseganje boljšega učnega uspeha, kar jim omogoča uspešnost pri šolanju oziroma opravljanju izbranega poklica oziroma dostop do nadaljnega izobraževanja. Dobro znanje uradnega oziroma učnega jezika in poznavanje družbene stvarnosti sta namreč pogoj za uspešno šolanje in vključevanje vsakega posameznika v družbo. Tečaj slovenščine je dijakom tujcem ponujen neposredno ob vstopu v slovenski šolski sistem, in sicer z namenom, da bi jim bil čim prej omogočen dostop do učnih vsebin, ki so posredovane v slovenskem jeziku kot učnem jeziku v celotni vertikali slovenskega šolskega sistema, in bi jim bila s tem dana možnost za njihovo aktivno vključevanje v pouk in šolsko oziroma občolsko socialno življenje. Zasnovan je komunikacijsko, kar dijakom omogoča postopno in sistematično usvajanje slovenščine in enakomerno razvijanje vseh štirih, za sporazumevanje ključnih sporazumevalnih dejavnosti: poslušanja, govorjenja, branja in pisanja.

Tečaj slovenščine je namenjen dijakom tujcem, katerih materni jezik ni slovenščina in ki slovenščine še ne znajo, se pa vključujejo v slovenski srednješolski sistem vzgoje in izobraževanja. Dijaki se predvidoma med seboj razlikujejo glede na pridobljeno splošno znanje in izkušnje, ki so jih imeli z dozdajšnjim izobraževanjem, stopnjo opismenjenosti, prvi jezik oziroma sporazumevalno zmožnost, ki jo imajo v svojem prvem in drugih tujih jezikih, motivacijo za učenje in socialne okoliščine, iz katerih izhajajo. Od vsega tega je odvisna tudi hitrost učenja oziroma usvajanja slovenščine, tako na tečaju kot pri nadaljnjem učenju. Vse dijake oziroma mladostnike pa druži to, da pripadajo isti starostni skupini, imajo izkušnjo migracije ter večinoma podobna zanimanja in potrebe.

Tečaj slovenščine je prostovoljen in obsega 70 ur. Izvaja se lahko v strnjeni (tj. več ur na dan v zaporednih dneh) ali nestrjnjeni obliki, pri čemer izkušnje kažejo, da dosegajo dijaki, ki se slovenščino učijo v strnjeni obliki, precej boljše rezultate. Začetni tečaj je vsebinsko enoten za vse programe srednješolskega izobraževanja. Kljub temu naj učitelji, ki tečaj izvajajo, v

¹ V tem učnem načrtu izraz *dijak* velja enakovredno za *dijaka* in *dijakinjo*. Enako velja izraz *učitelj* enakovredno za *učitelje* in *učiteljice*.

predlagani okvir vključujejo vsebine, ki so glede na interese, letnik in vrsto šole za udeležence tečaja še posebej relevantne.

Učni načrt je zasnovan na dveh ravneh. **Raven 1 (R1)** je namenjena dijakom, katerih prvi jezik je od slovenščine bolj oddaljen (npr. govorcem germanskih, romanskih, bolj oddaljenih slovanskih jezikov, npr. makedonščine, in govorcem neindoevropskih jezikov).

Pri dijakih, ki še niso opismenjeni v latinici, ampak pišejo v drugih pisavah ali so govorce zelo oddaljenih jezikov (npr. kitajščine, arabščine) in še nimajo izkušenj z učenjem kakega drugega jezika, se obseg vsebin zmanjša oziroma **se prilagodi njihovi zmožnosti in tempu učenja**. Velik del pouka je namenjen opismenjevanju v slovenščini.

Raven 2 (R2) je namenjena dijakom, govorcem (bližnjih) slovanskih jezikov, torej predvsem govorcem srbsščine, bosanščine, hrvaščine in drugih slovanskih jezikov, pri katerih učitelj na podlagi rezultatov diagnostičnega ugotavljanja znanja (to je ugotavljanje, kolikšno je vstopno znanje dijakov), preteklih izkušenj, ki jih ima dijak pri učenju jezikov, in splošnega vtisa tako presodi. Pri teh dijakih predpostavljamo, da zlasti zaradi podobnosti jezikov na ravni razumevanja lažjih besedil in jezikovnih vzorcev ne bodo imeli večjih težav, zato predvidevamo hitrejši napredek in posledično večji obseg učnih vsebin. Tečaj na drugi ravni je primeren tudi za dijake drugih jezikov, ki so že obiskovali kak tečaj slovenščine ali so nekaj časa pred vstopom v srednjo šolo že živeli v Sloveniji in so slovenščino usvajali iz okolja, zato pri razumevanju kratkih in lažjih besedil nimajo težav, se pa jezika niso učili sistematično.

Na učinkovitost tečaja vpliva več dejavnikov, in sicer:

- **velikost skupine:** pouk slovenščine mora biti naravnano tako, da so dijaki pri pouku čim bolj dejavni. Njihovo napredovanje je zelo odvisno od možnosti, ki jih imajo za utrjevanje in dejavno rabo na novo naučenih vsebin. Optimalne rezultate dijaki dosežejo v manjših skupinah, v večjih pa se učinkovitost tečaja zmanjša;
- **homogenost skupine:** priporočeno je, da se, če je to mogoče (npr. zadostno število udeležencev), oblikuje čim bolj po predznanju in hitrosti učenja homogene skupine;
- **čas in strnjjenost učenja:** ker je učenje jezika izjemno kompleksen proces, ki od dijakov zahteva nenehno primerjanje, analiziranje, sistematiziranje, preverjanje idr., je za izvedbo

tečaja najprimernejši dopoldanski čas – torej čas, ko so dijaki najbolj spočiti in zato najbolj zmožni sprejemati nove vsebine. Ker je jezikovni primanjkljaj pri dijakih največji na začetku in ker jih je treba čim prej usposobiti za sporazumevanje v slovenščini, je smiselno tečaj v celoti in čim bolj strnjeno izvesti neposredno ob všolanju dijaka oziroma prihodu mladostnika v državo;

- **učiteljeva pripravljenost na pouk:** ker se poučevanje dijakov, katerih prvi jezik ni slovenščina, močno razlikuje od poučevanja slovenščine kot prvega jezika, je dobro, da se učitelj seznani z literaturo s področja poučevanja slovenščine kot neprvega jezika. Učitelj se mora na pouk dobro pripraviti, imeti mora pozitiven in motivirajoč odnos do poučevanja in dijakov, pouči naj se o značilnostih prvih jezikov dijakov, njihovi deželi, kulturi, navadah. Sposoben mora biti empatije – vživeti se mora v položaj dijakov tujcev in opazovati njihovo odzivanje, počutje pri pouku ter pokazati razumevanje za težave, ki jih spremljajo pri učenju jezika in vključevanju v novo okolje. Ob jezikovnih težavah naj jih spodbuja in naj stalno razmišlja, kako bi jim olajšal pot do usvajanja jezika. Pri svojem delu naj bo ustvarjalen, v pouk naj vključuje različne oblike dela (individualno delo, delo v paru, delo v skupini, frontalno obliko, pri čemer naj zadnja zavzema manjši delež pouka) in različne didaktične pripomočke. Pri pouku govori v zbornem jeziku;
- **motivacija dijaka:** večja motivacija za učenje novega jezika gotovo pripomore k hitrejšemu usvajanju tega. Dijaki so gotovo bolj motivirani za učenje slovenščine, če imajo možnost pri pouku dejavno sodelovati, če imajo občutek, da lahko zastavljene naloge uspešno rešijo in da v svojem znanju napredujejo, če so jim nove vsebine podane zanimivo in razumljivo ter prilagojene njegovim dejanskim potrebam in zmožnostim. Pomembno vlogo igrajo pri tem tudi učiteljeve spodbude in pohvale, komentarji in napotki, ki dijaku pomagajo za doseganje še boljših rezultatov.

Pomembna dejavnika uspešnosti pri učenju sta tudi **dijakovo splošno védenje** in njegove **izkušnje** z učenjem tujih jezikov.

2 SPLOŠNI CILJI IN KOMPETENCE

Glavni cilj tečaja slovenščine je dijake tujce čim prej usposobiti za začetno sporazumevanje v slovenščini. Dijaki tujci se sporazumevanja v slovenščini učijo v rabi, in sicer v avtentičnih, vendar hkrati njihovi sporazumevalni zmožnosti prilagojenih situacijah. Cilji učenja slovenščine so večplastni. Dijaki pri pouku enakomerno razvijajo vse **štiri sporazumevalne dejavnosti** (branje, poslušanje, govorjenje, pisanje), ob tem pa spoznavajo funkcijo jezikovnih in sporazumevalnih vzorcev ter njihovo rabo pri pisnem in govornem sporazumevanju. Dijaki v tečaju slovenščine razvijajo svojo sporazumevalno, medkulturno zmožnost in zmožnost samostojnega učenja.

Sporazumevalna zmožnost obsega:

- **jezikovno zmožnost:** dijaki spoznavajo jezikovna sredstva, ki jih uporabljamo pri sporazumevanju na glasoslovni, oblikoslovni, skladenjski, besedotvorni, besedilotvorni ter pravopisni in pravorečni ravni, spoznavajo besedišče slovenskega jezika ter razvijajo sposobnosti za razumevanje in tvorjenje govornih in zapisanih besedil,
- **sociolingvistično zmožnost:** dijaki razvijajo ustrezne načine jezikovnega vedenja (poznavanja družbenih pravil) glede na namen in okoliščine (izbira sporazumevalnemu položaju primerne socialne in funkcijske zvrsti jezika),
- **diskurzno zmožnost:** dijaki razvijajo strategije za razumevanje in tvorjenje zapisanih in govornih besedil ter za sodelovanje v pogovoru (strategija menjave vlog),
- **strateško zmožnost:** dijaki se učijo načrtovati diskurz, razvijajo strategije za reševanje nesporazumov zaradi pomanjkljivega jezikovnega znanja in se učijo izbirati najučinkovitejša izrazna sredstva.

Medkulturna zmožnost:

Dijaki:

- pridobivajo sociokulturno vedenje o značilnostih slovenske družbe in kulture in jih primerjajo z značilnostmi v svoji kulturi,
- spoznavajo slovensko stvarnost, zlasti v šoli in v zvezi z življenjem najstnikov,
- se učijo premagovati težave, ki nastajajo pri sporazumevanju zaradi kulturno različnih vzorcev obnašanja.

Zmožnost samostojnega učenja

Dijaki

- spoznavajo strategije (samostojnega) učenja, znajo izbrati zanje učinkovite načine učenja,
- se opazujejo pri učenju novega jezika in se učijo samopopravkov ter učinkovite uporabe jezikovnih virov za učenje slovenščine,
- primerjajo oba jezika, svojega prvega in slovenščino.

3 CILJI IN VSEBINE

Vsebine tečaja slovenščine za dijake tujce so razdeljene na vsebinske sklope s procesnorazvojnimi cilji. Pri izbiri vsebin in ciljev so upoštevane dejanske potrebe in zmožnosti dijakov tujcev, ki se prvič vključujejo v slovenski srednješolski sistem. Tako je ponujen osnovni nabor tem in sporazumevalnih vzorcev, ki naj bi jih bili dijaki zmožni usvojiti v časovno tako omejenem obsegu in ki so tesno povezani z njihovi jezikovnimi in socialnimi potrebami pri začetnem sporazumevanju v šoli.

Teme s pripadajočimi vsebinami so oblikovane na dveh ravneh: prva raven je namenjena dijaku, pri katerih se predvideva počasnejše napredovanje, druga raven pa dijaku, za katere predvidevamo, da bodo zaradi sorodnosti njihovega prvega jezika in slovenščine ali drugih okoliščin hitro napredovali.

V belih poljih tabele v poglavju 3.1 so navedene vsebine, ki naj jih dijaki usvojijo na produktivni ravni, v sivih poljih te tabele pa vsebine, za katere je pomembno, da jih usvojijo na receptivni ravni. Ob posameznih temah so navedeni sporazumevalni vzorci, ki imajo le usmerjevalno funkcijo in ne pomenijo nujno dejanske usvojitve dijakov. Namenjeni so učitelju kot primeri vzorcev, ki so relevantni za uresničevanje določenega sporazumevalnega namena in so jih dijaki zmožni usvojiti na tej stopnji. Oblikovani so kot odprti sezname in jih lahko učitelj dopolni glede na potrebe in zmožnosti dijakov. Pričakuje se, da bodo ti naj tej stopnji v danih situacijah (ob upoštevanju vseh v nadaljevanju opisanih omejitev) vzorce uporabljali tako, da se bodo lahko kljub morebitnim napakam pri tvorjenju besedil uspešno sporazumeli. Dijaki so namreč šele na začetku učenja jezika, zato mora biti toleranca do napak velika.

Hitrost obravnave in obseg posameznih tem naj učitelj v celoti **prilagodi zmožnosti dijakov**. Prav tako lahko v posamezne tematske okvire (v omejenem obsegu) dodaja vsebine po svoji presoji. Učitelju ni treba dosledno slediti danemu sosledju tem, lahko jih izbira glede na trenutne potrebe in želje dijakov. Prav tako se vseh ciljev, vsebin in sporazumevalnih vzorcev v okviru posamezne teme ne obravnava hkrati, ampak se jih glede na jezikovno zmožnost dijakov, obravnavane slovnične vsebine in že usvojeno besedišče **postopoma dopolnjuje**.

Dijaki se na tečaju predvidoma seznanjajo z naslednjimi temami:

- Identiteta in družina,
- Šola in izobraževanje,
- Vsakdan,
- Prosti čas,
- Dom,
- Mesto,
- Okolje,
- Zdravje in higiena.

Učitelj ob temah izbere ustrezna **besedila**, npr. krajša ali prirejena dialoška besedila, preprostejša ali prirejena besedila iz mladinske periodike, preprostejša funkcionalna besedila (gl. predlagana besedila ob posameznih temah) in na **R2** tudi preprostejša oziroma prirejena strokovna besedila.

Ob posameznih vsebinskih sklopih dijaki spoznavajo še sporazumevalne vzorce za oblikovanje diskurza in slovnične vzorce, ki niso vezani le na določeno temo, ampak so univerzalni. V omejenem obsegu v povezavi z navedenimi temami spoznava tudi jezik šolskih predmetov in sociokulturne vsebine. Te so v pouk vključene z namenom, da bi dijak lažje in bolje razumeval slovensko stvarnost, se znal glede na okoliščine ustrezno odzivati oziroma se izogniti morebitnim nesporazumom. S sociokulturnimi vsebinami se lahko dijak seznanja tudi v svojem ali katerem drugem jeziku.

3.1 IDENTITETA IN DRUŽINA

	R1	R2
Osebni podatki	Jaz sem Emrah Hodžić. Sem dijak. Moj naslov je Ljubljanska cesta 3, Kranj. Star sem šestnajst let. Rojstni dan imam dvaindvajsetega maja. Sem iz Bosne. Govorim bosansko in slovensko. Moja telefonska številka je 041 896 665. Moj e-naslov je emrah@eposta.si. Kako ti je ime?	Rodil sem se dvaindvajsetega maja 1994. Živim v Kranju. Prej sem živel v Sarajevu, v Bosni. Dober dan, Emrah pri telefonu. V Slovenijo smo prišli, ker je moj oče tukaj v službi. Moja mama je Makedonka, oče pa je Srb.
	Tukaj podpišite, prosim. EMŠO, prosim. Ime očeta? Ime matere?	Napišite svoje podatke. Izpolnite ta obrazec, prosim. Kaj si po narodnosti? Ali imaš slovensko državljanstvo?
Družina	Moja mama je Ana. Je frizerka. To je moj oče. Imam sestro in dva brata.	Moja mama je po poklicu frizerka. Moj bratranec je zelo zabaven. Skupaj večkrat igrava košarko.
Opis osebe	Naša učiteljica je stroga. Je bolj majhna, blond in zelo prijazna.	

Govorjenje

Dijaki na **R1** se preprosto predstavijo: povejo svoje ime in priimek, naslov, starost, kdaj imajo rojstni dan, poimenujejo svojo državo, povejo svojo telefonsko številko, e-naslov in katere jezike govorijo. Poimenujejo sorodstvena razmerja v svoji ožji družini, pri čemer si pomagajo s slikovnim gradivom, npr. s fotografijo. Odgovorijo na predvidljiva vprašanja v zvezi z osebno identiteto in družino. Z naučenimi frazami vprašajo druge po podobnih informacijah. Preprosto predstavijo družinskega člana ali svojega prijatelja in ga opišejo.

Dijaki na **R2** se poleg tega predstavijo s preprostimi povedmi, npr. povejo, kje živijo zdaj, kje so živeli prej, kje so se rodili, s kom živijo (predstavijo sorodstvena razmerja v svoji ožji in širši družini in povejo, kaj so starši po poklicu), kdo so njihovi prijatelji, kaj delajo v prostem času ipd.

Branje in poslušanje

Dijaki na **R1** razumejo predvidljiva vprašanja v zvezi z osebno identiteto, če so ta povedana počasi in razločno. Razumejo druge pri izmenjavi podobnih informacij. Razumejo posamezne besede v besedilih v zvezi z ožjo družino in prijatelji, posebej če je besedilo podprto s slikovnim gradivom. Prepoznajo posamezne besede in besedne zveze v zvezi z identiteto na raznih obrazcih, npr. na testu, prijavnici. V zelo preprostih besedilih poiščejo ključne podatke, povezane z osebno identiteto, npr. ime in priimek, starost osebe, lastnost ipd.

Dijaki na **R2** poleg tega razumejo preprosta besedila v zvezi z osebno identiteto in družino (preprost življenjepis, predstavitev znane osebe, intervju ipd.).

Pisanje

Dijaki na **R1** izpolnijo preproste obrazce, npr. za prijavo na interesne dejavnosti, v katere vpišejo svoje osebne podatke (ime, priimek, spol, naslov idr.). V preprostih, ne nujno povezanih povedih oziroma v naučenih frazah predstavijo sebe, svojo družino ali svojega prijatelja. Znajo izpolniti obrazec za pridobitev dijaške izkaznice, osebne izkaznice, potnega lista, prijavo na CPP, na popravni izpit.

Dijaki na **R2** poleg tega s preprostimi povedmi predstavijo sebe, svojo družino ali svojega prijatelja. Po modelu napišejo preprost življenjepis v tabelarni obliki.

Sociokulturno vedenje

Dijaki vejo, da v slovenščini po navadi povemo ali zapišemo ime pred priimkom. Vejo, da pri naslovu najprej povemo ali zapišemo ulico in nato hišno številko. Vejo, da v Sloveniji z 18 leti uradno postanejo polnoletni.

3.2 ŠOLA IN IZOBRAŽEVANJE

	R1	R2
Prostori in osebje v šoli	<p>To je naš ravnatelj. Kje je telovadnica? Kdo uči fiziko? Ali je gospod profesor za matematiko v zbornici? Kabinet za angleščino, Marta Novak, prof. Stranišče Predstava bo v šolski dvorani.</p>	<p>Ali lahko daste tole profesorici Grm v predal?</p>
Šolske potrebščine	<p>Potrebujem ravnilo. Jutri imejte s sabo berilo.</p>	
Predmeti, dejavnosti v šoli in urnik	<p>Ali imamo danes matematiko? Slovenščina odpade. Peto uro imamo nadomeščanje. Matematika je težka. Oprostite, nimam domače naloge. Kdo manjka? Zgodovina je obvezni, filozofija pa izbirni predmet. Na naši šoli je tudi praktični pouk. V petek bo športni dan.</p>	<p>Rad imam športno vzgojo, ker igramo nogomet. Komaj čakam, da bodo počitnice.</p>
Preverjanje in ocenjevanje	<p>Jutri pišemo test. Dobil sem 4. Bil sem prav dober. odl (5) Imaš 30 točk. Pisal si 74 odstotkov. Zelo dobro! Bravo!</p>	<p>Test je bil težek. Upam, da bom pisal pozitivno. Imam 30 točk. To je moje spričevalo s prejšnje šole. Pisno in ustno preverjanje Zelo si se potrudil.</p>

Šolski red, navodila in obvestila	Oprostite, ker sem zamudila.	Vlak je imel zamudo.
	Kaditi prepovedano. Poklicna matura – spomladanski rok: pisni izpit, ponedeljek, 30. maja, slovenščina popravni izpit Prinesi opravičilo od zdravnika.	V torek, 12. 5., je športni dan. Šli bomo na Šmarno goro. Ob 8.00 se zberemo na parkirišču pred šolo. S sabo imejte malico in primerno obutev.
Navodila za delo v razredu in samostojno delo	Oprostite, ne razumem. Ali lahko ponovite, prosim?	
	Naloga 5 je za domačo nalogo. Naredite 5. nalogo, primere od a do d. Prepišite v zvezek. Obkroži. Napišite rezultat.	
Izobraževanje, delo in poklic	Obiskujem srednjo zdravstveno šolo v Ljubljani. Zdaj sem v tretjem letniku. Rada bi bila medicinska sestra.	Obiskujem srednjo ekonomsko šolo. Ko končam, bom ekonomski tehnik. V Bosni sem obiskoval gimnazijo. Rad bi študiral strojništvo.
		Iščemo zobno asistentko (m/ž) Pričakujemo: – izobrazba: zdravstveni tehnik, – starost: do 35 let, – komunikativnost, organiziranost, prijaznost. Prijavite se lahko do 15. 5. 2010. Prošnjo pošljite na: Zobni studio Krona Kongresni trg 12 1000 Ljubljana

Govorjenje

Dijaki na **R1** poimenujejo šolske potrebščine, šolske prostore in predmete v njih ter jih preprosto opišejo. Poimenujejo šolske predmete in povejo, kaj imajo na urniku. Z naučenimi vzorci povejo, kakšen rezultat so dosegli pri preverjanju znanja. Povejo, katero šolo, letnik obiskujejo in za kateri poklic se izobražujejo. Preprosto povejo, kaj si želijo biti po poklicu. Odzovejo se na preprosta vprašanja, omejena na navedene teme. Druge vprašajo po podobnih informacijah. Izrazijo nerazumevanje, prosijo za ponovitev in pojasnilo.

Dijaki na **R2** poleg tega preprosto povejo, kako so se šolali v preteklosti, katero šolo so obiskovali, kakšen uspeh so dosegli ipd. Povejo, kako se nameravajo šolati v prihodnje, in predstavijo svoje poklicne ambicije.

Branje in poslušanje

Dijaki na **R1** razumejo seznam šolskih potrebščin. Razumejo krajša preprosta in predvidljiva zapisana ali govorjena sporočila oziroma obvestila o spremembi urnika, nadomeščanjih ipd. V takih besedilih poiščejo relevantne informacije. Razumejo oglasne tabele za popravne izpite, razporede za prakso idr. Razumejo oceno ob ustnem preverjanju znanja, na testu, pisnem izdelku ipd. in preproste spodbude učitelja pri pouku. Dijaki razumejo preprosta in predvidljiva navodila za delo v razredu in samostojno delo, če so izrečena počasi in razločno, podprta s kretnjami, oziroma so zapisana in podprta s simbolom ali rešenim primerom. Razumejo predvidljive napise oziroma znake, ki se pojavljajo v šolskem okolju, še posebej če so podprti s slikovnim gradivom ali simbolom.

Dijaki na **R2** poleg tega razumejo preprosta šolska obvestila in hišni red. Razumejo preprost komentar učitelja ob pisnem izdelku ali govorjenju dijaka. Razumejo oglas za delo (tudi počitniško) za zanje relevantne poklice.

Pisanje

Dijaki na **R1** znajo zapisati poimenovanja za šolske potrebščine in šolske prostore ter predmete v njih. Znajo prepisati informacije z oglasne deske, spletne strani, spletne učilnice ipd. Znajo izpolniti obrazec ob vpisu v šolsko knjižnico.

Dijaki na **R2** poleg tega po modelu z vnaprej danim besediščem napišejo prošnjo za zanje relevantno delovno mesto, npr. v okviru počitniškega dela ali praktičnega pouka. Po modelu znajo napisati pritožbo na vzgojni ukrep, ugovor na oceno, prošnjo za subvencionirano prehrano, finančno pomoč idr.

Sociokulturno vedenje

Dijaki vejo, da učitelje v srednji šoli običajno nagovarjamo z nazivom gospod profesor oziroma gospa profesorica in jih vikamo. Seznanjeni so z ocenjevalno lestvico v slovenskem šolskem sistemu: vejo, da so ocene od 2 do 5 pozitivne in 1 negativna. Vejo, da se srednješolsko izobraževanje konča z maturo, poklicno maturo ali zaključnim izpitom in kakšne so njihove obveznosti v zvezi s tem. Dijaki v grobem poznajo slovenski šolski sistem (osnovna šola, srednja šola, visoka šola, univerza) in organizacijo pouka: poznajo običajen šolski urnik in vejo, da pouk poteka od ponedeljka do petka, načeloma dopoldne, lahko pa tudi izmenično dopoldne in popoldne. Vejo, da šolska ura traja 45 minut in da so med urami odmori.

Dijaki vejo, da imamo v Sloveniji po navadi na šolah organizirano prehrano, da je med poukom odmor za malico. Seznanjeni so z osnovnim hišnim redom in pravili obnašanja: vejo, da med poukom ni dovoljeno jesti, da je na šolskem območju prepovedno kaditi, da dijaki običajno med poukom nosijo copate, da morajo v šolo prinesiti opravičilo, če so manjkali pri pouku, oziroma da odsotnost vnaprej napovedo ipd. Vejo, kako naj ravnajo v primeru spora med dijaki ali med učiteljem in dijakom.

3.3 VSAKDAN

	R1	R2
Potek dneva, dnevna rutina	Vstanem ob sedmih. Popoldne delam domačo nalogo. Zvečer gledam televizijo. Sem v šoli. Lp	Popoldne delam domačo nalogo, zvečer pa po navadi gledam televizijo. Ko imam čas, grem na internet.
Izražanje časa: ura, datum, dnevi v tednu, izrazi za čas	Koliko je ura? Pet čez enajst. Katerega smo danes? Osemnajstega aprila. Jutri prvo uro pišemo angleščino. Jutri je praznik. Ni pouka.	Dobimo se ob enih. Ko je ura štiri, grem na trening. Ob sredah imam košarko.
Oblačila in modni dodatki	Po navadi nosim kavbojke. Kakšno majico si kupila? Modro.	Rada imam zeleno bravo, zato imam veliko zelenih oblek. Ta puli ti paše.
Hrana in pijača	Juha je dobra! Sok, prosim. A ješ meso? Ne, vegetarijanka sem. Rada imam burek. Dober tek! Hvala, enako! Na zdravje! Ne jem svinjine. Ali lahko dobim še malo, prosim? Danes za kosilo: juha, zrezek, pomfri, solata	Ali lahko dobim kozarec vode? Rad bi solato brez paradižnika.

Govorjenje

Dijaki na **R1** poimenujejo mesece in dneve v tednu, dele dneva, povejo, koliko je ura. Poimenujejo vsakodnevna, rutinska opravila in s preprostimi povedmi povejo, kaj po navadi počnejo oziroma kako poteka njihov običajen dan. Poimenujejo nekatera pogostejše rabljena oblačila in modne dodatke ter povejo, katera oblačila nosijo, znajo jih preprosto opisati. Poimenujejo hrano in pijačo ter povejo, kaj radi jejo ali pijejo. Naročijo hrano ali pijačo in preprosto povejo, kakšna je. Znajo odgovoriti na preprosta in predvidljiva vprašanja v zvezi z

zgornjimi temami v predvidljivih situacijah. Druge s preprostimi vprašanji vprašajo po podobnih informacijah.

Dijaki na **R2** poleg tega v preprostih, deloma povezanih povedih povejo, kako preživljajo dan in kdaj se odvijajo posamezne dejavnosti. Naročijo hrano ali pijačo in ob tem uporabljajo tudi količinske izraze. Izrazijo svoje mnenje o oblačilih. Preprosto predstavijo svoje navade, praznike, hrano ipd., npr. ob predstavitvi z drsnicami (ppt-prosojnicami) ali ob plakatu.

Branje in poslušanje

Dijaki na **R1** razumejo preprost zapisek v koledarju ali urniku, televizijskem sporedu, napovednikih prireditvah. Razumejo preprost jedilnik. V takih besedilih znajo poiskati relevantne informacije. Razumejo poimenovanja oblačil in modnih dodatkov v letakih ali drugem reklamnem gradivu. V govorjenem ali zapisanem besedilu razumejo, kako se morajo obleči za ekskurzijo ali izlet. Razumejo preprosta in predvidljiva vprašanja v zvezi z zgornjimi temami, če so izrečena počasi in razločno. Razumejo druge pri izmenjavi podobnih informacij.

Dijaki na **R2** poleg tega razumejo ključne informacije v preprostih besedilih, povezanih z navedenimi temami. Razumejo zelo preproste, kratke novice s pogostim besediščem iz dnevnega časopisja, medijev idr.

Pisanje

Dijaki na **R1** prepisujejo relevantne informacije iz koledarja, jedilnika ipd. Napišejo preprosto informacijo, npr. po sms-sporočilu, kako preživljajo dan.

Dijaki na **R2** poleg tega preprosto predstavijo svoj običajen dan, npr. v kratkem dnevniškem zapisu. Poleg tega preprosto predstavijo svoje navade ob praznikih, tradicionalne jedi ipd., npr. kot preprost, kratek članek za šolski časopis. Napišejo preprost recept.

Sociokulturno vedenje

Dijaki so seznanjeni s slovenskimi državnimi prazniki in vedo, da so nekateri dela prosti dnevi. Poznajo dnevne obroke in običajni čas obrokov v Sloveniji. Vedo, da ob začetku obeda

zaželimo *Dober tek.*, *Hvala, enako.*, ob zdravici pa *Na zdravje*. Poznajo nekatere najbolj znane tradicionalne slovenske jedi, npr. potico.

3.4 PROSTI ČAS

	R1	R2
Prijatelji	Moja najboljša prijateljica je Maja. To je moj fant.	Nimam veliko prijateljev. Pogrešam stare prijatelje. Hodim z Larsom. Moja punca živi v Bosni. Zvečer je žur pri meni doma.
Dejavnosti v prostem času	Rad igram nogomet. Vsako popoldne igram igrice na računalniku. Hodim v glasbeno šolo. Poslušam U2. Kaj delaš v prostem času? Tečaj angleščine danes odpade. Žur, zabava	Kaj delaš v prostem času? Kaj si delal med vikendom? S prijatelji hodimo v kino. A se dobimo ob devetih na/v ...? S čim se ukvarjaš v prostem času?
Šport	Treniram košarko. Moj trener je Jože. Všeč mi je ples. Moj najljubši šport je nogomet. Imam nove rolerje. Kdo ima žogo? Kaj pa ti treniraš? Kateri šport ti je všeč? Nogometna tekma danes ob 19. uri. Plavalci./Neplavalci. Za tekmo potrebujete dres. Ti boš golman.	Kaj treniraš? Vpisal sem se na tenis. Že pet let treniram karate. Trening imam trikrat na teden. Navijam za Real Madrid. Za smučanje sem kupil nove rokavice, očala in čelado. Pridi zvečer na tekmo. Vstop v telovadnico samo v športnih copatih!

Počitnice	Poleti grem v Makedonijo. Lep pozdrav iz Portoroža! Šli smo na morje.	Poleti grem k babici v Bosno. Šli smo na izlet v Maribor. Ogledali smo si glavni trg. Potem smo šli v muzej.
	Za novo leto gremo smučat.	

Govorjenje

Dijaki na **R1** povejo, kaj radi delajo v prostem času, kam grejo po navadi v prostem času, s katerimi športi se ukvarjajo oziroma so jim všeč. Odzovejo se na preprosta vprašanja v zvezi z navedenimi temami. Druge vprašajo po podobnih informacijah. Izrečejo preprosto povabilo in se nanj odzovejo z naučeno frazo. Odgovorijo na vprašanje, kje so bili na počitnicah oziroma kam so šli na izlet. Preprosto opišejo svojega prijatelja.

Dijaki na **R2** poleg tega preprosto opišejo svoj konjiček ali šport, s katerim se ukvarjajo. Povejo, kaj jih zanima. Predstavijo znanega športnika ali priljubljen šport v svoji državi. Povejo, kje so bili na počitnicah ali na izletu, in pripovedujejo, kaj so tam počeli. Povejo, kdo so njihovi prijatelji in kaj delajo v prostem času. O preživljanju prostega časa preprosto vprašajo tudi sogovorce.

Branje in poslušanje

Dijaki na **R1** prepoznajo pogosta poimenovanja v povezavi s prostim časom in športi. Iz šolske publikacije, informacij na spletnih straneh šole ipd. razberejo, s katerimi športi in priložnostnimi dejavnostmi se lahko ukvarjajo v okviru šolske ponudbe. Razumejo preproste zapise, npr. v osebnih pismih, v povezavi s prostim časom in športi. Razumejo oziroma znajo razbrati relevantne informacije v krajših sporočilih oziroma obvestilih o odpovedi dejavnosti v prostem času, o razporedu npr. športnih tekem ipd. Razumejo preprosta in predvidljiva navodila v zvezi s športnimi dejavnostmi, če so ta podprta s kretnjami, in preprosto povabilo vrstnikov na druženje.

Dijaki na **R2** poleg tega razumejo preprosta besedila o vrstnikih in njihovih dejavnostih v prostem času, o športnikih, športnih tekmovanjih in kulturnih prireditvah.

Pisanje

Dijaki na **R1** napišejo kratka sporočila, npr. sms-sporočilo, kje so, kam grejo, kratko povabilo ipd., in se na sporočilo preprosto odzovejo. Napišejo preprosto razglednico ali sms z izleta ali s počitnic z naučeno frazo. Kratko in preprosto navedejo svoje dejavnosti v prostem času, npr. v profilu socialnega omrežja.

Dijaki na **R2** poleg tega opišejo svoj konjiček oziroma svoje športne dejavnosti. Znajo predstaviti znanega športnika (iz Slovenije, iz druge tuje ali svoje države), npr. kot preprost kratek članek za šolski časopis. V spletnih klepetalnicah in po elektronski pošti v preprostih besednih zvezah ali povedih izmenjujejo informacije o pristočasnih dejavnostih, prijateljih ipd.

Sociokulturno vedenje

Dijaki vejo, kateri športi so najbolj znani v Sloveniji, kaj ljudje v Sloveniji radi počnejo v različnih letnih časih, kdo so najbolj znani slovenski športniki in glasbeniki. Vejo, da se Slovenci običajno poleti odpravijo na počitnice na morje, pozimi pa na smučanje. Vejo, kako vrstniki v Sloveniji preživljajo prosti čas, kako praznujejo rojstni dan ipd.

3.5 DOM

	R1	R2
Dom	Moj naslov je Prešernova ulica 12. Stanujem v bloku. Živim v mestu. Grem domov. Rada kuham.	Živim blizu šole. Stanujem v prvem nadstropju. Dnevna soba je velika. Moja soba ni vedno pospravljena. Na polici imam knjige. Imam veliko posteljo. Tukaj imaš copate. Stranišče je na koncu hodnika levo. Moja sošolka živi v dijaškem domu. Ne maram pospravljati.
Okolica	Naša soseda je gospa Novak. Greš z avtobusom številka 6. Stanujem pri trgovini.	Trgovina je zraven banke. Blizu našega bloka je park. Ne naslanjajte koles na zid.

Govorjenje

Dijaki na **R1** poimenujejo različna bivališča. Povejo svoj naslov, kje stanujejo in kaj delajo doma. Znajo preprosto z naučenimi frazami povedati, kako se pride do njihovega doma, npr. prijatelju, ki prihaja na obisk.

Dijaki na **R2** poleg tega poimenujejo nekatere prostore v hiši oziroma stanovanju in jih preprosto opišejo. Vrstniku na obisku predstavijo prostore v stanovanju in ga znajo usmerjati po njem ter ob tem uporabljajo tipične vzorce. Preprosto predstavijo ožjo okolico svojega doma. V pogovoru z vrstniki na primer povejo, katera hišna opravila opravljajo, kakšne so njihove obveznosti doma idr.

Branje in poslušanje

Dijaki na **R1** razumejo predvidljive napise oziroma znake, ki se pojavljajo v ožji okolici doma, v bloku ali na ulici ipd.

Dijaki na **R2** poleg tega razumejo poimenovanja prostorov v stanovanju in hiši ter predmetov v njih v letakih ali drugem reklamnem gradivu. Razumejo preprosta besedila v zvezi z bivanjem.

Pisanje

Dijaki na **R1** napišejo svoj naslov.

Dijaki na **R2** poleg tega zapišejo poimenovanja za prostore v hiši oziroma stanovanju ter kakšno domovanje si želijo imeti.

Sociokulturno vedenje

Dijaki vejo, da je v Sloveniji običajno, da po stanovanju hodimo v copatih ali bosi in da tudi gostom ponudimo copate. Vejo, da je treba med 22. in 6. uro spoštovati nočni mir.

3.6 MESTO

	R1	R2
Zgradbe in ustanove	To je naša šola. Kje je trgovina? Ali je daleč?	
	Pošta Muzej Odprto od 8.00 do 19.00. Zaprto.	Grad je bil zgrajen v 16. Stoletju.
Prometna sredstva in promet	Imam novo kolo.	V šolo pridem s kolesom. Zamudil sem avtobus. Imeli smo nesrečo.
	Kontrola vozovnic. Vstop. Izstop.	V križišču se je zgodila nesreča.
Storitve v mestu, nakupovanje	Kdaj gre vlak? Izgubil sem denarnico. Koliko stane sladoled? Hamburger in pomfri, prosim. Kje so kabine? Hlače niso v redu. Račun, prosim. Samo gledam.	Ali moram prestopiti? Deset dekagramov sira, prosim. Ali lahko to pomerim? Majica je predolga in rokavi so prekratki.
	Mesečna karta stane 34 evrov. Želite, prosim? A vam lahko pomagam? Boste naročili? Še kaj? Popust. Pin kodo, prosim. Hitri dvig. vrsta: 3 sedež: 2	Razprodaja! –50 %

Lokacija, pot	Oprostite, kje je knjižnica? Naravnost in levo.	Dobimo se pred Prešernovim spomenikom. Izgubil sem se. Ne vem, kje sem. Kako pridem do glavne postaje? Greš naravnost, pri semaforju zaviješ desno, v prvi ulici na levi je pošta.
	Ljubljana 50 km Prepovedano parkiranje. Cona za pešce. Pojdi na levo.	

Govorjenje

Dijaki na **R1** poimenujejo zgradbe, ustanove, druge uporabne površine in storitvene dejavnosti v mestu. Poimenujejo pogosta prevozna sredstva. Vprašajo za lokacijo oziroma pot, oddaljenost. Vprašajo za čas odhoda oziroma prihoda vlaka, avtobusa ipd. Navedejo lokacijo srečanja. Izrazijo, kaj želijo kupiti, in vprašajo za ceno. Naročijo hrano ali pijačo. V predvidljivih situacijah, npr. v trgovini, restavraciji ipd., uporabijo naučene fraze. Odzovejo se na predvidljiva vprašanja v zvezi z navedenimi temami v predvidljivih situacijah.

Dijaki na **R2** poleg tega s preprostimi povedmi pripovedujejo o kraju, kjer so živeli in kjer živijo zdaj. Vprašajo po informacijah v zvezi z izdelki. Dajo preprosta navodila za pot.

Branje in poslušanje

Dijaki na **R1** razumejo predvidljive napise in oznake ter krajša preprosta predvidljiva zapisana ali govorjena besedila, ki se pojavljajo na javnih mestih in v javnih prevoznih sredstvih. Razumejo preprosta navodila za opisovanje poti, še zlasti če so ta podprta s kretnjami. Razumejo poimenovanja zgradb in ustanov na zemljevidu (njihovega) mesta. Razumejo obvestila v zvezi z delovnim časom, cenike, vozni red ipd. Razumejo informacije na vstopnicah. Razumejo navodila na bančnem avtomatu. Znajo napolniti mobilnik z denarjem.

Dijaki na **R2** poleg tega iz reklamnega besedila razberejo ključne informacije o kraju, kakšna je njegova turistična ponudba. Razumejo informacije na reklamnih letakih za zanje relevantne prireditve.

Pisanje

Dijaki na **R1** prepišejo informacije z voznega reda ipd.

Dijaki na **R2** poleg tega preprosto opišejo mesto oziroma kraj, ki jim je všeč, in napišejo preprosto reklamo zanj. Dijaki v elektronskem sporočilu podajo preprosta navodila za pot, npr. do svojega doma, dogovorjenega mesta.

Sociokulturno vedenje

Dijaki so seznanjeni, da lahko vozniški izpit začnejo opravljati z dopolnjenim 16. letom in 6 meseci, vendar morajo do dopolnjenega 18. leta voziti v spremstvu. Za vožnjo s kolesom ali motorjem je obvezna čelada. Vejo, da morajo biti pri vožnji v avtu pripeti z varnostnim pasom. Dijaki vejo, da v Sloveniji plačujemo z evri in da so večji trgovski centri odprti tudi ob nedeljah do 15. ure. Ob državnih praznikih so trgovine načeloma zaprte. Vejo, da se pri storitvah načeloma spoštuje polje zasebnosti, še zlasti če je to posebej označeno. Vejo, da se za nekatere storitve čaka v vrsti, npr. v trgovini, za nakup vstopnic za kino ipd. Dijaki so seznanjeni, da je v javnih prostorih prepovedano kaditi. Vejo, da prodaja alkoholnih pijač in cigaret mladotnim osebam ni dovoljena in da alkoholnih pijač po 21. uri ni več mogoče kupiti. Dijaki so seznanjeni s številka za klic v sili: 113 za policijo in 112 za nujne primere.

3.7 NARAVNO OKOLJE

	R1	R2
Vreme, letni časi	Kakšno je vreme? Dežuje. Poleti je vroče. Jutri bo sončno. Danes je 20 stopinj.	Danes je 20 stopinj.
Pokrajina, narava	Sava je slovenska reka. Tam je jezero. Ljubljana je glavno mesto Slovenije. Kranjska Gora ni gora, je naselje.	V Makedoniji ni veliko gozdov.
Živali in rastline	Imam mačko.	Fant mi je prinesel vrtnico. V Sloveniji živijo medvedi. Ribam zamenjam vodo enkrat na teden.

	Pozor, hud pes! Pazi, ta pes je nevaren.	
Ekologija		Ločujem odpadke.
	Kuriti prepovedano. Smeti Papir Steklo Embalaža Biološki odpadki	Ekološko pridelana hrana

Govorjenje

Dijaki na **R1** povejo, kakšno je vreme, kateri letni čas je. Poimenujejo osnovne elemente pokrajine. Povejo, katere živali ali rastline so jim všeč.

Dijaki na **R2** poleg tega povejo preproste povedi o naravnih znamenitostih v Sloveniji ali njihovi deželi. Preprosto opišejo svojega hišnega ljubljence in kako skrbijo zanj. V preprostih povedih povejo, kako skrbijo za okolje.

Branje in poslušanje

Dijaki na **R1** razumejo preprosto vremensko napoved, če je podprta s slikovnim gradivom. V takem besedilu znajo poiskati relevantne informacije. Iz preprostega besedila razberejo poimenovanja za naravne znamenitosti. Razumejo preprost opis rastline ali živali, posebno če je podprt s slikovnim gradivom. Razumejo pogoste napise v zvezi z ločevanjem odpadkov in obnašanjem v naravi.

Dijaki na **R2** poleg tega razumejo ključne informacije v preprostih besedilih o navedenih temah in ključne informacije v prilagojenih strokovnih učbeniških besedilih, če so ta podprta s slikovnim gradivom in opremljena s preprostimi razlagami strokovnih besed.

Pisanje

Dijaki na **R1** zapišejo poimenovanja v zvezi z navedenimi temami. Napišejo preprosto sporočilo o vremenu, npr. kot sms-sporočilo.

Dijaki na **R2** poleg tega napišejo preprosto predstavitev izbrane pokrajine, dežele, npr. kot predstavitev svoje dežele drugim sošolcem. Napišejo razglednico ali e-pismo, v kateri

slovenskemu prijatelju poročajo tudi o naravnih znamenitostih, ki so jih videli med počitnicami v svoji deželi, na izletu ali potovanju.

Sociokulturno vedenje

Dijaki poznajo večja slovenska mesta, reke, pokrajine in nekatere druge najbolj prepoznavne naravne znamenitosti (Triglav, Postojnska jama, Bled ...). Vejo, da je glavno mesto Slovenije Ljubljana. Vejo, da v Sloveniji za merjenje temperature uporabljamo Celzijevo lestvico. Poznajo nekatere živali, značilne za Slovenijo, ter osnovna pravila obnašanja v naravi, npr. da je prepovedano kuriti ogenj, trgati rastline, odlagati odpadke ipd. Vejo, da ločujemo odpadke, kadar je to mogoče.

3.8 ZDRAVJE IN HIGIENA

	R1	R2
Telo	To je roka. Imam 56 kilogramov. Koliko tehtate?	Imam rjave lase in sive oči.
Osebna higiena	Kje je stranišče? Umij si roke.	Potrebujem novo zobno ščetko. Ali imate šampon za suhe lase? Moram se oprhati.
Zdravje in počutje	Kako si? Utrujen sem. Bolan sem. Prehlajena sem. Glava me boli. Alergičen sem na jagode. Slabo vidim. Na zdravje! Hvala. Kako se počutiš? Kajenje me ubija.	Kaj je narobe s tabo? Imam angino. Nosim kontaktne leče. Moram k zobozdravniku. Minister za zdravje opozarja: prekomerno pitje alkohola škoduje zdravju!
Pri zdravniku in v lekarni	Imam vročino in kašljam. Tukaj me boli. Kje je laboratorij?	Ali se lahko naročim na pregled?

	zobna ambulanta, dr. dent. med. Jure Novak Naslednji, prosim. Ali vas to boli? Odpri usta. Počivaj. Veliko moraš piti. 3× na dan 1 tbl Cepljenje Recept	Tableto vzemi po jedi. Kapljice za nos
--	--	---

Govorjenje

Dijaki na **R1** poimenujejo pomembnejše dele telesa. Povejo, kako se sami počutijo. Znajo se odzvati na predvidljiva vprašanja v zvezi s počutjem in druge vprašati po počutju. Znajo povedati, kako visoki so in koliko tehtajo. Poimenujejo osnovne poklice v zvezi z zdravstveno oskrbo. Povejo, ali imajo kronično bolezen, npr. astmo, alergijo, in katera zdravila jemljejo. Z zelo omejenimi vzorci pri zdravniku povejo, kaj je narobe z njimi.

Dijaki na **R2** poleg tega povejo, kako skrbijo za osebno higieno in katere predmete pri tem uporabljajo. Poimenujejo pogosta bolezenska stanja.

Branje in poslušanje

Dijaki na **R1** razumejo, če so vprašani po počutju. Pri zdravniku razumejo navodila in vprašanja ob rutinskem pregledu, če so izrečena počasi in razločno ter podprta s kretnjami. Razumejo predvidljivo navodilo za jemanje zdravila, ki ga farmacevt zapiše na embalažo.

Dijaki na **R2** poleg tega razumejo ključne informacije v preprostih besedilih, npr. v najstniških revijah, o zdravju in zdravem življenju. Na embalaži zdravil razumejo relevantne informacije, npr. čemu je zdravilo namenjeno. Razumejo preprosta in predvidljiva navodila oziroma nasvete v zvezi z zdravjem in higieno. Razumejo tipične fraze pri zdravniku.

Pisanje

Dijaki na **R1** zapišejo poimenovanja za posamezne dele telesa. Preprosto opišejo svoj videz in videz drugih.

Dijaki na **R2** poleg tega napišejo preprosto mnenje o zdravem načinu življenja, npr. kaj pripomore k zdravju in kaj zdravju škoduje.

Sociokulturno vedenje

Dijaki vejo, da za obisk pri zdravniku potrebujejo zdravstveno kartico. Vejo, da zdravnike običajno nagovarjamo z nazivom gospod doktor ali gospa doktor, medicinske sestre pa s sestra ali gospa. Vejo, da se je treba za obisk zdravnika predhodno naročiti, za nujne oziroma hujše primere pa obiščejo urgentni blok v slovenskih bolnišnicah. Dijaki so seznanjeni, da si vsak izbere svojega osebnega zdravnika (osebni zdravnik, zobozdravnik, ginekolog). Dijaki vejo, da imamo pri osebnem zdravniku svoj zdravstveni karton, v katerem so vneseni vsi naši obiski pri zdravniku in bolezenska stanja. Vejo, da nam za obisk specialista osebni zdravnik napiše napotnico oziroma ga obiščemo kot samoplačniki. Dijaki vejo, da so v prvem in tretjem letniku srednje šole organizirani sistematski pregledi. Dijaki so seznanjeni s številko nujne pomoči 112 in SOS-telefonom za mlade oziroma bližnjo varno hišo za otroke in mladostnike.

3.9 DRUŽBENE KONVENCIJE IN OBLIKOVANJE DISKURZA

	R1	R2
Pozdravi	Dobro jutro! Dober dan! Dober večer! Nasvidenje! Lahko noč! Živjo! Adijo! Prosim? Janez tukaj. Lp Lepo pozdravljeni! Dobrodošli.	Draga Anja! Spoštovani! Spoštovana gospa Novak! Lep pozdrav. S spoštovanjem.
Predstavljanje	To je moj prijatelj Peter. Živjo, jaz sem Miha. Me veseli.	Ali ti lahko predstavim Mateja? On je moj fant. Se vidva že poznata?
Izražanje čustev	Vesel sem. Jezna sem. Rada te imam.	Bojim se. Pusti me pri miru.

Povabilo	Ali prideš na moj rojstni dan? Ja, seveda. Z veseljem. Žal, ne. Nimam časa.	Vabim te na praznovanje rojstnega dne, ki bo v petek, 10. 4., ob 20. uri. Dobimo se v piceriji Boccaccio. Prosim, če svojo udeležbo potrdiš na to tel. številko. Se vidimo, Maja.
Ponujanje	Boš čokolado? Ja, prosim. Ne, hvala.	
Zahvaljevanje	Hvala. Prosim. Ni za kaj.	Najlepša hvala! Hvala lepa!
Voščilo, čestitka	Vse najboljše za rojstni dan! Čestitam! Srečno novo leto! Vesele praznike!	
Opravičilo	Oprostite. Oprostite, ker sem zamudil. Nič hudega.	Nič hudega.
Prošnja	Ali mi daš, prosim, zvezek? Ali mi lahko pomagaš? Na pomoč!	Posodi mi svinčnik, prosim.
Pohvala, graja	Ta film je res dober! To je zanič. Ti si pridna učenka. To je brez veze. Bolj se moraš potruditi.	Ti si res dobra prijateljica. Hvala, enako. Vau, kako dobro izgledaš!
Vljudnostne fraze	Kako si? Pa vi? Na zdravje! Hvala! Lepo se imejte!	Lepo se imejte! Lep vikend!
Strinjanje	Ja, res je. To ni res. Prav. Ali se strinjaš?	Ja, strinjam se s tabo. Jaz sem za .../proti ...

Govorjenje

Dijaki na **R1** glede na okoliščine, npr. del dneva, govorni položaj, ustrezno pozdravijo. Primerno nagovorijo osebo, s katero se pogovarjajo, npr. učitelja v šoli, sošolce. Preprosto predstavijo sebe in sogovorce. Izrazijo trenutno razpoloženje. Z naučeno frazo povabijo sogovorca oziroma sprejmejo ali zavrnejo sogovorčevo povabilo. Z naučeno frazo sprejmejo ali zavrnejo ponujeno, se zahvalijo, čestitajo, voščijo in se opravičijo. Prosijo za pomoč. Izrečejo preprosto pohvalo ali grajo o določeni stvari.

Dijaki na **R2** poleg vzorcev na R1 uporabijo še nekatere pogostejše variantne sporazumevalne vzorce.

Branje in poslušanje

Dijaki na **R1** razumejo sogovorce pri pozdravljanju, predstavljanju. Razumejo preproste vzorce za izražanje razpoloženja. Razumejo preprosto povabilo in preprost kompliment, pohvalo ali grajo, zahvalo, voščilo, čestitko, opravičilo in prošnjo in se znajo nanje odzvati.

Dijaki na **R2** poleg vzorcev na R1 razumejo še nekatere pogostejše variantne sporazumevalne vzorce.

Pisanje

Dijaki na **R1** napišejo preprosto voščilo za rojstni dan ali ob praznikih in preprosto čestitko, npr. v sms-sporočilu.

Dijaki na **R2** ustrezno začnejo in končajo uradno ali zasebno pismo. Po modelu napišejo vabilo na praznovanje rojstnega dne, z vnaprej danim besediščem napišejo prošnjo za zanje relevantno delovno mesto, npr. v okviru počitniškega dela ali praktičnega pouka (prim. tudi Šola in izobraževanje).

Sociokulturno vedenje

Dijaki se seznanijo s formalnim in neformalnim nagovarjanjem. Vejo, da vikanje pomeni izraz spoštovanja in da tako ogovarjamo starejše, neznance, ljudi, ki jih spoštujemo. Tikamo vrstnike, prijatelje in bližnje sorodnike oziroma osebe, s katerimi se tako dogovorimo. Vejo, da se v Sloveniji neformalno pozdravljamo različno, npr. v osrednji Sloveniji je običajen pozdrav *Živjo.*, v vzhodni Sloveniji pa *Zdravo*. Vejo, da je treba pri medsebojnem pogovoru

upoštevati osebni prostor. Dijaki vejo, da se ob prvem srečanju z osebo, ki je še ne poznamo, oziroma v formalnih okoliščinah običajno rokujemo. V neformalnih okoliščinah se z osebami, ki jih že dolgo nismo videli in so nam še posebej drage, lahko trikrat poljubimo in tudi objamemo. Vejo, da s prikimavanjem pritrjujemo ali izražamo strinjanje in odkimavanjem izražamo nestrinjanje, odklanjanje ali zanikanje. Vejo, da na povabilo odgovorimo, potrdimo ali odpovemo svojo udeležbo. Dijaki so seznanjeni, da rojstne dneve praznujemo v krogu družine in prijateljev. Za rojstni dan navadno prinesemo darilo. Slavljencu sežemo v roke in mu voščimo. Moški se običajno ne poljubljajo med sabo. Vejo, da velja načelo, da imajo starejše osebe in ženske prednost (npr. kadar ponudimo hrano, sedež ...). Po melodiji prepoznajo slovensko himno.

3.10 SLOVNIČNI VZORCI

Pouk slovenščine za dijake tujce je naravnano komunikacijsko. To pomeni, da je tudi obravnava slovničnih vzorcev osredotočena predvsem na ustrezno rabo teh, in ne na opisovanje njihovih slovničnih značilnosti. Učitelj se mora zavedati, da so dijaki na začetku poti učenja slovenščine in da se pri slovenščini ne morejo zanašati na jezikovni občutek tako kot rojeni govorci, zato mora jezikovna pravila podajati zelo postopno in jasno. Dijaki imajo pri tem aktivno vlogo: pravila poskušajo uporabljati v svojih primerih, jih primerjajo z rabo v svojem prvem jeziku, lahko ob besedilu tudi sami sklepajo o pravilih.

Učitelj posameznih vzorcev **ne more obravnavati izolirano**. Če se bo odločil, da bo dijakom predstavil npr. rabo tožilnika, je jasno, da bo moral ob tem predstaviti tudi tipične glagole (tudi predloge), ki se uporabljajo s tožilnikom, in vse skupaj postaviti v neki realni komunikacijski/situacijski (npr. nakupovanje) in tematski (npr. šola in šolske potrebščine) okvir, npr. v nakupovanje šolskih potrebščin.

Tema/situacija	Besedišče	Sporazumevalni vzorci	Slovnični vzorci, potrebni za realizacijo sporazumevalnih vzorcev
Nakupovanje šolskih potrebščin	Šolske potrebščine: zvezek, svinčnik, ravnilo ...	<i>Potrebujem ... Rad/Rada bi ...</i>	Raba glagola v sedanjiku Raba tožilnika: tipični glagoli in glagolske besedne zveze ob tožilniku: <i>potrebovati</i> + 4. sklon

Učitelj načrtuje obravnavo (zaporedje) slovničnih vzorcev glede na njihovo **pogostost** (npr. rabo imenovalnika in tožilnika pred rabo drugih sklonov), **težavnost** (npr. rabo pravih glagolov pred rabo nepravilnih) oziroma **izbrano temo** (glede na besedišče in slovnične vzorce, ki se pojavljajo v posameznih situacijah oziroma ob obravnavi določenih tem). V tradiciji poučevanja slovenščine kot drugega/tujega jezika se je pri obravnavi slovničnih vzorcev na začetni stopnji pouka oblikovalo naslednje zaporedje:

- pri samostalniku, pridevniku, osebem zaimku obravnavamo rabo posameznih sklonov postopoma, ne v celotni paradigmi, kot je to v navadi pri pouku slovenščine kot prvega jezika: najprej se obravnava raba imenovalnika (dijaki usvojijo način poimenovanja predmetnosti), nato tožilnika, nato še roditeljskega/mestnega/orodnega (v poljubnem zaporedju) in dajalnika;
- pri glagolu se najprej (skupaj z rabo sklonov in predlogov) predstavi raba sedanjika, nato pa preteklika ali prihodnjika.

Z novimi slovničnimi vzorci naj učitelj dijake seznanja postopoma: ko usvojijo en vzorec, jim učitelj predstavi novega in nato sledi primerjava njune rabe. Obravnavane slovnične vzorce dijaki na ravni rabe primerjajo z vzorci v svojem jeziku. Število slovničnih vzorcev, ki naj bi jih dijaki usvojili na produktivni ravni, je omejeno na najosnovnejše. Pri tem se je treba zavedati, da so na tej stopnji učenja jezika jezikovne napake običajen in zelo pogost pojav. Pomembno je, da dijaki strukture v besedilu prepoznajo kot znane, jih znajo v posebej pripravljenih slovničnih vajah ustrezno uporabiti in jih vključevati v sporazumevalne vzorce pri govorjenju in pisanju. Pri tem seveda delajo napake, vendar se jih ob opozorilu zavedajo in jih znajo (ob pomoči zapiskov, tabel) sami popraviti.

Obseg slovnčnih vzorcev je na obeh ravneh različen:

	R1	R2
Poved	<ul style="list-style-type: none"> – izražanje s pripovednimi enostavnimi povedmi: trdilne in nikalne povedi z zanikano glagolsko obliko (<i>Berem. Ne berem.</i>); – izražanje z vprašalnimi povedmi: odločevalna in dopolnjevalna vprašanja (<i>Ali bereš? Kaj bereš?</i>); – besedni red v enostavni povedi; 	<ul style="list-style-type: none"> – izražanje s pripovednimi dvostavnimi povedmi: trdilne in nikalne povedi z zanikano glagolsko obliko (<i>Nikoli ne berem knjig, ker so dolgočasne.</i>); – besedni red v večstavnih povedih;
Glagol	<ul style="list-style-type: none"> – raba zelo pogostih pravilnih in nepravilnih glagolov v: sedanjiku (E, D*, M), pretekliku (E, D*, M*), prihodnjiku (E, D*, M*); 	<ul style="list-style-type: none"> – raba pogostih pravilnih in nepravilnih glagolov v: sedanjiku (E, D, M), pretekliku (E, D, M), prihodnjiku (E, D, M);
Samostalnik	<ul style="list-style-type: none"> – izražanje poimenovanj, predmetnosti: zavedanje spola in števila samostalnika v rabi, raba imenovalnika (E, D*, M), roditeljskega (E, D*, M*), tožilnika (E, D*, M*), mestnika (E), orodnika (E); 	<ul style="list-style-type: none"> – izražanje poimenovanj, predmetnosti: raba vseh sklonov (E, D, M) – omejeno na rabo samostalnikov brez posebnosti (ne samostalnikov s podaljšavami, neregularnimi sklanjatvami, samostalnikov 2. ženske sklanjatve idr.);
Pridevnik	<ul style="list-style-type: none"> – izražanje lastnosti: raba s samostalnikom v imenovalniku (E, D*, M), roditeljskega (E), tožilnika (E, D*, M), mestnika (E); – dvostopenjsko stopnjevanje; 	<ul style="list-style-type: none"> – izražanje lastnosti: raba s samostalnikom v vseh sklonih; – izražanje svojine; – tristopenjsko stopnjevanje;
Števnik	<ul style="list-style-type: none"> – izražanje števila (raba glavnih števnikov); – izražanje zaporedja (raba vrstilnih števnikov v omejenih vzorcih, npr. datumih); 	Vrstilni števnik
Zaimek	<ul style="list-style-type: none"> – izražanje z osebnimi zaimki (E, D*, M*); – izražanje s svojilnimi zaimki (E, D*, M*); 	<ul style="list-style-type: none"> – izražanje z vsemi oblikami osebnih zaimkov (E, D, M); – izražanje z vsemi oblikami svojilnih zaimkov (E, D, M);
Prislov	<ul style="list-style-type: none"> – pogosti časovni izrazi; – pogosti krajevni izrazi; 	

Veznik	<ul style="list-style-type: none"> – za izražanje naštevanja (<i>in</i>); – za izražanje izbire (<i>ali</i>); 	<ul style="list-style-type: none"> – za izražanje nasprotja (<i>ampak, vendar</i>); – za izražanje časa (<i>ko, kadar</i>); – za izražanje pogoja (<i>če</i>); – za izražanje vzroka (<i>ker</i>); – za izražanje posledice (<i>zato</i>); – za izražanje misli, mnenja (<i>da</i>);
Predlog	<ul style="list-style-type: none"> – izražanje kraja, smeri (<i>v, na</i>); – izražanje namena (<i>za</i>); – izražanje izvora (<i>iz</i>); – izražanje odsotnosti (<i>brez</i>); – izražanje časa (<i>ob, v</i> – v naučenih frazah); – izražanje sredstva, spremstva (<i>s/z</i> – v naučenih frazah). 	<ul style="list-style-type: none"> – izražanje časa (<i>ob, čez, po, pred, od, do</i>); – izražanje kraja, smeri (<i>v, na, nad, med, pod, pred, pri, po, za, čez, skozi, blizu, zraven, od, do, mimo, k/h</i>); – izražanje izvora (<i>s/z, iz</i>); – izražanje sredstva, spremstva (<i>s/z</i>); – izražanje vsebine, predmeta pogovora (<i>o</i>).

* Na ravni razumevanja.

4 MEDPREDMETNO POVEZOVANJE – STROKOVNI JEZIK

Tečaj slovenščine ni dopolnilni pouk, pri katerem bi se dijaki na prilagojeni ravni učili drugih predmetov, ampak je samostojno zasnovan predmet, ki poteka v obliki tečaja in pri katerem dijaki v skladu s komunikacijskim pristopom sistematično spoznavajo jezikovna sredstva za sporazumevanje v slovenščini. Začetni tečaj pomeni na tej stopnji sporazumevalne zmožnosti, ki jo dosegajo dijaki tujci v slovenščini, predvsem usposabljanje za splošno sporazumevanje z drugimi govorci. Ker pa se morajo dijaki čim hitreje dejavno vključiti v redni pouk, je smiselno, da jih učitelj glede na njihovo trenutno sporazumevalno zmožnost v omejenem obsegu seznanja tudi z osnovnim in pogostim strokovnim besediščem, ki ga posebej izbere glede na letnik šolanja in (poklicno) usmeritev. Predlagamo torej, naj se učitelj v začetnem tečaju slovenščine omeji (še zlasti na R1) na najnujnejše strokovne (metajezikovne) izraze, ki naj jih dijaki usvojijo **zlasti na ravni razumevanja**, npr.:

- pogoste izraze v zvezi z jezikovnim poukom: dijake postopoma (ob razlagi jezikovnih vzorcev pri pouku) seznanja s slovenskimi izrazi za slovnične kategorije in enote besedila, kot so: samostalnik, pridevnik, glagol (sedanjik, preteklik, prihodnjik), ženski, moški, srednji spol, ednina, dvojina, množina, sklon, beseda, poved/stavek, besedilo, besedilna vrsta, odstavek, poglavje;
- ključne izraze s področja matematike: izrazi pri računskih operacijah in interpretaciji podatkov, npr: seštej, odštej, deli z, ulomek, minus, plus, je enako, enačba, besedilna naloga, procent/odstotek, krog, kvadrat, trikotnik, štirikotnik, krogla, kocka, kvader, premica, daljica, točka, presečišče, graf, os x, os y;
- splošno razširjene izraze s področja fizike: pot, čas, hitrost, razdalja, dolžina, širina, višina, globina, elektrika, energija, toplota, svetloba, meter;
- izraze s področja geografije, ki so ključni za razumevanje zemljevidov in grafov;
- ključne izraze pri specializiranih strokovnih predmetih: nekaj izrazov po izboru učitelja strokovnega predmeta ipd.

Učitelj naj dijake s strokovnimi izrazi seznanja proti koncu tečaja, ko so že usvojili osnovno besedišče in sporazumevalne vzorce. Pri tem naj si pomaga s slikami, risanjem, avtentičnim gradivom (npr. zemljevidom). Pri pouku slovenščine na R2 pa lahko dijake navaja na razumevanje lažjih (prilagojenih) strokovnih besedil, ki naj jih opremi s slikovnim gradivom, enostavnimi razlagami besed idr.

5 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Pouk v tečaju slovenščine poteka po načelih komunikacijskega pristopa, to pomeni, da vse dejavnosti načrtujemo glede na potrebe, interese, učni slog in zmožnosti dijakov. Učitelj delo pri pouku organizira tako, da so dijaki čim bolj dejavni. Pri oblikovanju dejavnosti upošteva različne oblike dela (delo v paru, individualno delo, delo v skupinah) in različne učne stile dijakov. Prizadeva si, da bi pri pouku vzpostavil sproščeno in spodbudno vzdušje. Do dijakov je prijazen, jih pri učenju spodbuja in vedno znova išče načine, s katerimi bi jim olajšal učenje jezika. Do napak je tolerant in jih sprejema kot sestavni del usvajanja novega jezika, vendar hkrati pri pripravi na pouk načrtuje take dejavnosti, da dijaki napake postopoma uspešno odpravljajo.

Pri načrtovanju pouka upošteva prvi jezik dijakov in njihovo sociokulturno ozadje, pokaže zanimanje zanje in jim pomaga, da znanje in spretnosti, ki jih imajo v svojem prvem jeziku, prenesejo v nov jezik.

Osrednja dejavnost pri pouku je **delo z besedilom**, ob katerem dijaki usvajajo besedišče, razvijajo zmožnost slušnega in bralnega razumevanja, govorjenja in pisanja ter spoznavajo rabo sporazumevalnih in slovničnih vzorcev. Učitelj izbira za pouk predvsem krajša neumetnostna besedila (krajša dialoška in nedialoška besedila), ki se navezujejo na obravnavane teme (prim. poglavje 3), za popestritev pouka lahko dijake seznanja tudi z zelo preprostimi in kratkimi umetnostnimi besedili (npr. preprostimi pesmimi iz sodobne slovenske poezije), dijake na **R2** pa tudi s preprostejšimi in prirejenimi strokovnimi besedili (prim. poglavje 4).

Ker imajo dijaki na tej stopnji še veliko težav z razumevanjem osnovnega besedišča in s tem posledično z razumevanjem besedila, naj bo velik del dejavnosti pred in med obravnavo besedila ter po njej namenjen delu z besediščem.

Dejavnosti pred branjem besedila

Dejavnosti pred branjem pripravi učitelj zato, da v dijakih vzbudi zanimanje za neko besedilo oziroma jim olajša razumevanje tega. To lahko naredi na več načinov, npr.:

- pripravi besedišče besedila in ga pred branjem obrazloži,
- zastavi dijaku nekaj preprostih vprašanj na temo besedila,

- pripravi slikovno gradivo, ki ponazarja vsebino besedila,
- dijakom pokaže le naslov besedila, na podlagi katerega poskušajo ugotoviti, kaj piše v besedilu, ali naštevajo asociacije, ki se jim porajajo ob naslovu,
- pripravi prilagojeno besedilo, ki jim olajša razumevanje originalnega besedila (npr. kadar se odloči za obravnavo kakega strokovnega besedila ipd.

Branje besedila

Dijaki tujci, še zlasti tisti, ki se učijo slovenščino na **R1**, se branja v slovenščini šele učijo. Spoznavajo ustrezno izgovarjavo slovenskih besed in mesto naglasa, zato je glasno branje tako učitelja kot dijakov nujna dejavnost. Če učitelj opazi, da se dijaki ob glasnem branju počutijo nelagodno ali jim je celo nerodno, naj najprej izbere skupinsko obliko branja (npr. v paru, manjših skupinah ...). V tem primeru lahko besedilo razdeli na posamezne povedi oziroma besedne zveze, ki jih dijaki berejo toliko časa, da jim izgovarjava in naglaševanje ne delata več večjih težav. Ob tem se mora učitelj zavedati, da je glasno branje namenjeno predvsem urjenju tehnike branja oziroma izgovarjanju. Če pa je branje namenjeno razumevanju besedila in se morajo dijaki osredotočiti na vsebino, jim mora dati učitelj čas tudi za tiho branje.

Poslušanje besedila

Razumevanje govornega besedila je težje kot razumevanje zapisanega, ker je čas poslušanja omejen. Učitelj lahko tudi slušno gradivo izkoristi v vseh razsežnostih (od besedišča do sporazumevalnih in slovničnih vzorcev in zvrstnih značilnostih). Dijake naj pripravi na poslušanje besedila z obravnavo besedišča (npr. izbere težje ali nove besede iz besedila in jih razloži). Preden se dijaki lotijo reševanja nalog, naj jih preberejo in se pogovorijo o nejasnostih pri vprašanjih. Učitelj dijake uči tudi strategiji uspešnega reševanja nalog za preverjanje slušnega razumevanja. Opozori jih, naj se pri poslušanju osredotočijo predvsem na zahtevane podatke. Posnetek po potrebi večkrat predvaja ali ustavlja, jih opozori, v katerem delu besedila se skriva podatek.

Dejavnosti med branjem/poslušanjem besedila

Učitelj dijake navaja na strategije, ki jim bodo v pomoč pri razumevanju besedila kljub temu, da podrobno ne razumejo vsega besedila. Dijaki naj se:

- osredotočijo na besede/dele besedila, ki jih razumejo,
- skušajo o pomenu neznanne besede sklepati iz sobesedila,

- označijo besede, ki jih razumejo/ne razumejo, mednarodne izraze (tujke), besede, ki se jim zdijo ključne za razumevanje,
- o pomenu (dela) besedila sklepajo iz slikovnega gradiva (če je ob besedilu),
- sklepajo o pomenu iz korena besed,
- se naučijo poiskati pomen besede v dvojezičnih/enojezičnih slovarjih ipd.

Dijaki med branjem rešujejo naloge za razumevanje besedila:

- odgovarjajo na vprašanja ob besedilu,
- rešujejo naloge izbirnega tipa (res je/ni res, izbiranje med več možnostmi),
- smiselno dopolnjujejo besedilo z manjkajočimi besedami ali povedmi,
- sestavljajo razrezano besedilo,
- povezujejo slike in besedila/dele besedil,
- opazujejo slovnične in sporazumevalne vzorce ipd.

Dejavnosti po branju/poslušanju besedila

Del dejavnosti je namenjen razlagi besed, ki jih dijaki ne razumejo, in utrjevanju relevantnega besedišča iz besedila. Dijaki si lažje zapomnijo nove besede oziroma njihovo ustrezno rabo, če:

- jih čim večkrat vidijo, slišijo, zapišejo in izgovorijo (sami ali v zboru s sošolci),
- učitelj besedišče predstavi na listkih, s slikovnim gradivom ...
- tvorijo iz njih besedne zveze, opazujejo družljivost besed in jih primerjajo z besednimi zvezami v svojem jeziku (npr. *prati perilo*, ~~*prati*~~-*posodo* ...),
- jih uporabijo v svojih povedih ali besedilu,
- vadijo tvorjenje novih besed (npr. učiti se → učenec, *plavati* → *plavanje*, *zdrav* → *zdravje* ...),
- poiščejo kako besedo istega pomenskega polja (npr. *šola*, *učitelj*, *učilnica* ...),
- iščejo sopomenke (babica – stara mama), protipomenke (velik – majhen), nadpomenke (sadje – jabolko), mednarodne različice (gledališče – teater), zelo pogoste različice pogovornega jezika (sladkor – cukrer),
- iščejo pomenske pare (fant – punca, oče – mama, zdravilo – lekarna) ipd.

Dijaki po branju/poslušanju rešujejo tudi naloge v zvezi z razumevanjem besedila, ob kratkih vprašanjih obnavljajo besedilo ali sami tvorijo podobno besedilo oziroma ga primerjajo s

podobnim besedilom v svojem prvem jeziku (npr. če gre za funkcionalno besedilo, ki se po obliki razlikuje od slovenskega).

Govorjenje

Dijaki se pri pouku učijo razumljivega, sorazmerno pravilnega govornega sporočanja. Ker so še na začetni stopnji učenja, je njihova govorna zmožnost zelo omejena. Del dejavnosti je namenjenih **ustreznemu izgovarjanju in naglaševanju besed**, del pa **govornemu sporočanju**. Učitelj vodi dijake od stopnje, ko v glavnem posnemajo model ali se odzivajo na preprosta vprašanja, do stopnje, ko so se zmožni sami preprosto izraziti. Najpogostejša dejavnost za govorjenje je **dialog**. Poteka lahko kot:

- pogovor med učiteljem in dijakom ali dijaki samimi, ko drug drugemu zastavljajo različna vprašanja, povezana z obravnavanimi temami (npr. Kaj rad ješ? Kaj rada delaš? Kdaj imaš rojstni dan?). Vprašanja lahko učitelj ali dijaki zastavljajo spontano ali pa jih vnaprej (če jih želi omejiti na določeno temo ali slovnične vzorce) pripravi učitelj;
- krajši dialog, ki poteka po vnaprej danem modelu, ki ga dijaki minimalno spreminjajo s pomočjo danih podatkov,
- dialog, ki ga zamejuje določena situacija (npr. naročanje pijače): dijaki tvorijo dialog samostojno in pri tem uporabljajo naučene vzorce;
- dialog, v katerem dijakom podamo kompleksnejši opis situacije oziroma jo natančneje zamejimo (npr.: Gost naroča hrano. Je zelo slabe volje in neprijazen. Juha mu ni všeč.).

Učitelj dijake pripravlja tudi na **samostojno govorjenje**. Pripovedujejo npr. o preživljanju prostega časa, najljubšem prijatelju (prim poglavje 3) ... Dijaki naj imajo pred govorjenjem vedno čas, da svoje izjave smiselno oblikujejo, jih zapišejo, ob pomoči učitelja popravijo ali dopolnijo in jih nato povejo drugim. Med govorjenjem učitelj dijaka spodbuja in mu pomaga pri premoščanju težav. Napake med govorjenjem popravlja le takrat, kadar postane sporočanje zaradi njih nerazumljivo, sicer pa dijakovega govornega toka ne prekinja. O napakah se z dijakom pogovorita po govorjenju.

Pisanje

Pisanje v neprvem jeziku se od pisanja v prvem jeziku razlikuje v več pogledih. Ob splošnih problemih, s katerimi se srečuje vsak pisec (vsebinsko načrtovanje besedila: uvod, jedro, sklep, smiselno dopolnjevanje povedi ...), se mora pisec, ki ne piše v svojem prvem jeziku, spopasti še z vprašanjem drugačnega zapisovanja, kot ga je vajen v svojem jeziku, s slovničnimi težavami, izbiro ustreznega besedišča in pragmatičnimi težavami (npr. kateri nagovor bi bil primernejši), ki stalno motijo in prekinjajo njegov miselni tok in s tem načrtovanje besedila. Zato je tvorjenje veliko bolj naporno in počasnejše in ni tako avtomatizirano, kot je npr. v prvem jeziku.

Na tečaju slovenščine se dijaki srečujejo z dvema vrstama pisanja. V prvem primeru je pisanje sredstvo za zapisovanje zapiskov, prepisovanje snovi s table, reševanje nalog in testov, v drugem primeru pa je cilj pisanja besedilo samo: dijaki se učijo pisati različna funkcionalna besedila, se vadijo v pravopisu ali kreativnem pisanju. Dijaki bodo pri pisanju uspešnejši, če jih bodo dejavnosti za pisanje motivirale, če bodo zanje relevantne in če se bodo na pisanje ustrezno pripravili. Učitelj naj torej, preden jim da konkretno nalogo za pisanje, premisli, ali so jo zmožni tudi realizirati – ali poznajo pričakovano besedišče, ali so že usvojili relevanten nabor slovničnih in sporazumevalnih vzorcev, s pomočjo katerih bodo tvorili besedilo, ali so se že sami kot bralci srečali s podobnim besedilom.

Dejavnosti za ustrezno zapisovanje:

- dopolnjevanje besed z ustreznimi črkami, zlasti tistimi, za katere predvidevamo, da bodo dijakom povzročale težave (npr. zapisovanje glasov č, ž, š, črke l in soglasnikov v izglasju ...),
- zapisovanje besed (npr. v prirejenih križankah),
- prepisovanje besedila,
- zapisovanje po nareku.

Dejavnosti za tvorjenje besedila:

- zapisovanje odgovorov na dana (preprosta) vprašanja,
- dopolnjevanje preprostih povedi,
- zapisovanje preprostih povedi k slikam (npr. opisovanje preprostega dogajanja, ponazorjenega s fotostripom),

- preprost opis slike,
- dopolnjevanje delov besedila ali tvorjenje besedila po modelu,
- samostojno tvorjenje preprostega besedila.

Jezikovne igre

Za premoščanje prvih zadreg pri sporazumevanju, sistematično utrjevanje besedišča, sporazumevalnih vzorcev in tudi popestritev pouka, naj učitelj v pouk vključuje tudi razne jezikovne igre, ob katerih naj bodo dijaki, kar se da jezikovno dejavni, npr.:

- spomin, tombola, domine (uporabljeno želeno besedišče),
- ugibanje besed, osebe, predmeta,
- pantomima,
- iskanje slike in besede,
- kviz,
- gibalne igre ipd.

6 PREVERJANJE ZNANJA

Preverjanje znanja je lahko **diagnostično** (pisno ali ustno), npr. ob začetku tečaja, ko učitelj ugotavlja predznanje dijakov in si na podlagi ugotovitev pomaga pri oblikovanju skupin in načrtovanju vsebin pri pouku.

Učitelj med tečajem in ob koncu tečaja z različnimi nalogami preverja napredek dijakov v posamezni sporazumevalni dejavnosti (branju, poslušanju, pisanju in pri govorjenju). Pri tem si pomaga z različnimi nalogami:

- **nalogami za preverjanje razumevanja zapisanih besedil:** preverja se, ali znajo dijaki poiskati določene informacije v besedilu, ali razumejo ključne podatke v besedilu oziroma bistvo zapisanega besedila kljub posameznim neznanim besedam (npr. v nalogah dopolnjevanja, izbiranja ustreznega odgovora med več možnostmi, vprašanjih ob besedilu, nalogah tipa *Res je/ni res*);
- **nalogami za preverjanje razumevanja govorjenih besedil:** preverja se, ali znajo dijaki poiskati določene informacije v govorjenem besedilu, ali razumejo glavno sporočilo govorjenega besedila, ali so zmožni slediti glavnim točkam besedila kljub posameznim neznanim besedam (npr. v nalogah izbiranja ustreznega odgovora med več možnostmi, vprašanjih ob besedilu, nalogah tipa *Res je/ni res*);
- **nalogami za pisanje oziroma tvorjenje besedila:** preverja se, ali znajo dijaki tvoriti vsebinsko in jezikovno ustrezna besedila, ki so predvidena v učnem načrtu: torej, ali je besedilo razumljivo, ali je besedišče ustrezno rabljeno in pričakovano obsežno, ali so slovnične napake, zgradba in slog sprejemljivi;
- **nalogami za preverjanje poznavanja slovničnih struktur:** preverja se, ali dijak ustrezno uporablja **obravnane** slovnične strukture, torej ali **tvori** smiselne in pravilne povedi (npr. v nalogah dopolnjevanja, izbiranja med več možnostmi, sestavljanja povedi iz danih besed);
- **nalogami za preverjanje govornega sporazumevanja:** preverja se, ali dijak pri govornem sporazumevanju ustrezno uporablja pričakovano besedišče, kako obsežno je, kako samostojen je pri sporazumevanju, kako se odziva na sogovorca, ali je njegova izgovorjava jasna oziroma razumljiva ali ustrezno naglašuje besede ali so govorni prispevki razumljivi in glede na slovnično pravilnost sprejemljivi.

Naloge naj bodo omejene na obravnavane vsebine in cilje, ki naj bi jih dijaki pri pouku dosegli.

Ugotavljanje znanja v okviru tečaja slovenščine pomeni predvsem povratno informacijo učitelju in dijaku, do katere mere je bilo učenje jezika uspešno, in motivacijo dijaku za nadaljnje učenje. Pri interpretaciji dijakovega znanja učitelj upošteva pričakovane učne dosežke, zapisane v učnem načrtu in individualne značilnosti dijaka (prim. poglavje 2). Rezultati, ki jih dijaki dosežejo, so temeljno izhodišče za načrtovanje nadaljnjega pouka.

Stopnja znanja, ki naj bi jo **dijaki na R1** dosegli po končanem tečaju, večinoma ustreza opisnikom za samoocenjevanje na ravni A1, kot so navedeni v Evropskem jezikovnem listovniku za srednješolce, stare od 15 do 19 let (Puklavec, Nada idr., 2006: *Evropski jezikovni listovnik za srednješolce, stare od 15 do 19 let, Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport*).

		A1 – Vstopna raven
Razumevanje	Slušno razumevanje	Pri počasnem in razločnem govoru razumem posamezne pogosto rabljene besede in najosnovnejše besedne zveze, ki se nanašajo name, na mojo družino in neposredno življenjsko okolje.
	Bralno razumevanje	Razumem posamezna pogosto rabljena poimenovanja, pogosto prebrane besede in preproste povedi, npr. v obvestilih, na plakatih in v katalogih.
Govorjenje	Govorno sporazumevanje	Znam se preprosto pogovarjati, če je sogovornik pripravljen svoje izjave ponoviti počasneje ali jih pojasniti in če mi je pripravljen pomagati pri izražanju misli. Znam postavljati in odgovarjati na preprosta vprašanja, ki se nanašajo na trenutne potrebe ali splošne teme.
Govorjenje	Govorno sporočanje	Uporabljati znam preproste besedne zveze in povedi, s katerimi lahko opišem, kje živim, in ljudi, ki jih poznam.
Pisanje	Pisno sporočanje	Pisati znam kratka, preprosta sporočila na razglednice, npr. s počitniškimi pozdravi. Izpolnjevati znam obrazce, ki zahtevajo osebne podatke, npr. vnesti ime, državljanstvo in naslov na hotelski obrazec.

Stopnja znanja, ki naj bi jo **dijaki na R2** dosegli po končanem tečaju, večinoma ustreza opisnikom za samoocenjevanje na ravni A2 (na ravni slušnega in bralnega razumevanja tudi na ravni B1), kot so navedeni v Evropskem jezikovnem listovniku za srednješolce, stare od 15 do 19 let (Puklavec, Nada idr., 2006: *Evropski jezikovni listovnik za srednješolce, stare od 15 do 19 let*, Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport).

		A2 – Vmesna raven	B1 – Raven sporazumevalnega praga
Razumevanje	Slušno razumevanje	Pri počasnem in razločnem govoru razumem posamezne pogosto rabljene besede in najpogostejše besedne zveze, ki se nanaša na najbolj temeljne reči (npr. na najosnovnejše osebne in družinske podatke, nakupovanje, neposredno življenjsko okolje, zaposlitev). Sposoben sem ujeti glavno misel kratkih, jasno oblikovanih sporočil in obvestil.	Pri razločnem govorjenju v standardnem jeziku razumem glavne točke, kadar gre za znane reči, s katerimi se redno srečujem na delu, v šoli, prostem času itd. Če je govor razmeroma počasen in razločen, razumem tudi glavne misli mnogih radijskih in televizijskih oddaj, ki se ukvarjajo s sodobnimi problemi in temami, ki me osebno ali poklicno zanimajo.
	Bralno razumevanje	Sposoben sem brati zelo kratka, preprosta, vsakdanja besedila, kot so reklame, prospekti, jedilniki in urniki. V njih znam poiskati natančno določen, predvidljiv podatek. Razumem kratka in preprosta osebna pisma.	Razumem besedila, katerih jezik je pretežno vsakdanji ali povezan z mojim delom. Razumem opise dogodkov, občutij in želja – tudi v osebnih pismih.
Govorjenje	Govorno sporazumevanje	Sposoben sem se sporazumovati v preprostih situacijah, kadar gre za neposredno izmenjavo informacij o splošnih vsakodnevnih stvareh. Znajdem se v krajših družabnih pogovorih, čeprav po navadi ne razumem dovolj, da bi se lahko samostojno pogovarjala.	

Govorjenje	Govorno sporočanje	Uporabiti znam vrsto besednih zvez in povedi, s katerimi lahko preprosto opišem svojo družino in druge ljudi, življenjske pogoje ali svojo izobrazbo in predstavim svojo trenutno ali prejšnjo zaposlitev.	
Pisanje	Pisno sporočanje	Sestavljati znam kratka, preprosta obvestila in sporočila, ki se nanašajo na trenutne potrebe. Pisati znam zelo preprosta osebna pisma, npr. se komu za kaj zahvaliti.	

7 LITERATURA

Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment, 2001. Strasbourg: Council of Europe.

Ferbežar, Ina, Bajec, Boštjan, 2004: Priročnik za avtorje testnih gradiv. Krakow: Universitas publishing House.

Ferbežar, Ina idr., 2004: Sporazumevalni prag za slovenščino. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko FF.

Kač, Liljana, Šečerov, Neva, 2008: Učni načrt: drugi tuji jezik. Ljubljana: MŠŠ in ZRSŠ.

Pirih Svetina, Nataša idr., 2004: Preživetvena raven v slovenščini. Krakow: Universitas publishing House.

Pirih Svetina, Nataša, 2005: Slovenščina kot drugi/tuji jezik. Domžale: Izolit.

Puklavec, Nada idr., 2006: Evropski jezikovni listovnik za srednješolce, stare od 15 do 19 let, Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.